

althans het spoor naar boven. En over de identiteit van diegenen aan wie hij het geld maandelijks doorgaf, is door het Dordrechtse districtshoofd, S. R. Beinema, gezwegen. Hij werd in augustus '44 gefusilleerd.

★

Wij hebben in het voorafgaande kunnen weergeven hoe het Nationaal Steunfonds functioneerde toen het eenmaal vrijwel het gehele land was gaan bestrijken. Men moet zich de opbouw voorstellen als een geleidelijk proces dat, ongeveer van april-mei '43 af, vrijwel het gehele jaar '43 in beslag nam. Die groei werd bepaald door de behoefte. In welk tempo het aantal onderduikersgezinnen toenam die van het NSF een maandelijks ondersteuning ontvingen, is niet precies bekend. Onze indruk is dat de grote uitbreiding zich pas in de laatste maanden van '43 voordeed. De 'Top' van de LO kwam pas in november met Walraven van Hall in contact. Er werd door die 'Top' aanvankelijk aan getwijfeld of het verantwoord was, met het NSF in zee te gaan, maar begin december werd de knoop doorgehakt: de LO zou ook in financieel opzicht voor de onderduikers-zelf blijven zorgen, maar het NSF zou de steunverlening aan hun gezinnen overnemen en daartoe dus ook het nodige adressenmateriaal ontvangen. 'Met de organisatie, door de Grote Vergadering onlangs aanbevolen' (met die 'Grote Vergadering' werd een bijeenkomst bedoeld van de 'Top' van de LO met de provinciale leiders), 'blijkt het', zo noteerde in december een vooraanstaand LO-medewerker uit Kampen,

'toch in orde te zijn. Ze noemt zich Nationaal Steunfonds en beschikt over bar veel geld. Door middel van een formulier geven we alle steungevallen aan haar door en ontvangen prompt de bedragen ter uitbetaling. 'n Groot gemak en inkrimping van risico. Want het samengaan van botje bij botje dat we totnutoe deden, gaf ons een onaangenaam grote bekendheid.'¹

Het was eveneens pas eind '43 dat de eerste verzorgingsgroepen die Joodse onderduikers onder hun hoede hadden, bij het Nationaal Steunfonds aanhaakten. Tevoren had het NSF wel al rechtstreeks hulp geboden aan individuele Joodse onderduikers, maar dat aantal steeg belangrijk toen het tot een deel van de bedoelde verzorgingsgroepen doordrong dat het NSF in staat

¹ A. van Boven: *Jan Jansen in bezet gebied*, p. 304-05 (11 december 1943).